18/03/2019

Η Ελληνική Επανάσταση στη Φθιώτιδα το 1821

/ Επικαιρότητα

Το 1814, ο Αλή Πασάς κάλεσε τους οπλαρχηγούς της Ρούμελης, για να τους εντάξει στην σωματοφυλακή του (τζοχανταραίοι). Ο παμπόνηρος και αιμοσταγής πασάς, είχε κατά νου να αποσχιστεί από τον σουλτάνο και χρειαζόταν την βοήθεια των εμπειροπόλεμων Ελλήνων αρματολών. Από το αρματολίκι του Λιδωρικίου της Δωρίδας, εστάλη ο Διάκος. Εκεί γνωρίστηκε με άλλους αρματολούς οπλαρχηγούς, τον Καραϊσκάκη, τον Πανουργιά και κυρίως τον Οδυσσέα Ανδρούτσο. Ο Διάκος, όντας αγνή ψυχή, αρνήθηκε την υποταγή στις ραδιουργίες του Αλή, ο οποίος τότε διέταξε τον Ανδρούτσο να βγάλει από τη μέση το παληκάρι από την Δωρίδα. Ο Ανδρούτσος, χωρίς να αναφέρει τίποτα για το θέμα, έσωσε την ζωή του Διάκου. Το 1818 ο Ανδρούτσος διορίστηκε αρχηγός στο αρματολίκι της Λιβαδειάς και ο Διάκος ήταν ένα από τα 7 πρωτοπαλήκαρά του. Εκείνη την εποχή μυήθηκαν οι ήρωες και στην Φιλική Εταιρεία. Το 1820, ο Ανδρούτσος εγκατέλειψε το αρματολίκι, είτε γιατί εθεωρείτο πολύ έμπιστος του Αλή και κατά συνέπεια αντιμετώπιζε την δυσπιστία των Τούρκων που τον πολεμούσαν ήδη, είτε λόγω διένεξης με τον Διάκο. Τότε ανακηρύχθηκε ομόφωνα αρχηγός στην επαρχία της Λιβαδειάς ο Διάκος.

Τον Μάρτιο του 1821 ξέσπασε στην Πελοπόννησο η επανάσταση και ταυτόχρονα επαναστάτησαν η Παρνασσίδα (24 Μαρτίου) και η Δωρίδα (28 Μαρτίου). Στις 30

Μαρτίου ο Διάκος γίνεται κύριος της Λιβαδειάς. Προηγουμένως είχε καταφέρει να εξοπλίσει τους κατοίκους της περιοχής, με την άδεια του βοεβόδα της Λιβαδειάς, χρησιμοποιώντας το τέχνασμα ότι δήθεν θα αποκρούσει τον επερχόμενο Ανδρούτσο(ο Οδυσσέας Ανδρούτσος, το λιοντάρι της Ρούμελης, ήταν ο φόβος και ο τρόμος Τούρκων και Αλβανών της Ρούμελης).

Ακολούθως, τις πρώτες εβδομάδες του Απριλίου του 1821, οι οπλαρχηγοί Πανουργιάς, Δυοβουνιώτης και Διάκος, καλούν τον οπλαρχηγό της Υπάτης Κοντογιάννη να συνδράμει τις προσπάθειές τους για άλωση της περιοχής και πολιορκία της μεγαλύτερης πόλης της ανατολικής Στερεάς, της Λαμίας. Ατυχώς για τον εθνικό αγώνα, ο εν λόγω οπλαρχηγός της Υπάτης, αρνήθηκε την συνδρομή του θεωρώντας άκαιρη την επανάσταση. Τελικώς πείσθηκε στις 18 Απριλίου, όταν τα παλικάρια του τον εγκατέλειψαν και προσχώρησαν στις δυνάμεις των άλλων τριών οπλαρχηγών. Αλλά ήταν αργά. Ο Χουρσίτ, που πολεμούσε τον Αλή στην Ήπειρο, έστειλε τον Κιοσέ Μεχμέτ και τον Ομέρ Βρυώνη, με 8.000 πεζούς και περίπου 1.000 ιππείς να καταπνίξουν την επανάσταση. Αυτό ανάγκασε τις ελληνικές δυνάμεις να λύσουν την πολιορκία της Υπάτης.

Στις 20 Απριλίου στους Κομποτάδες Φθιώτιδος, συσκέφτηκαν οι τρεις οπλαρχηγοί της ανατολικής Στερεάς Ελλάδος. Η συνολική τους δύναμη ανερχόταν σε 1.500 άνδρες. Ο Δυοβουνιώτης πρότεινε να αντιμετωπίσουν από κοινού τον υπεράριθμο εχθρό στο στενό των Θερμοπυλών. Η γνώμη του Πανουργιά με την οποία συντάχτηκε και ο Διάκος, ήταν να χωριστεί ο στρατός τους σε 3 μέρη. Ο Πανουργιάς κατέλαβε το χωριό Μουσταφάμπεη και την Χαλκομάτα με συνολικά 600 άνδρες, ο Δυοβουνιώτης με 400 άνδρες την γέφυρα του Γοργοποτάμου και ο Διάκος με 500 άνδρες πορεύτηκε προς την Αλαμάνα. Σε ένα χάνι κοντά στην Αλαμάνα κλείστηκαν ο Καλύβας και ο Μπακογιάννης με 200 άνδρες, ενώ οι υπόλοιποι 300 ήταν μαζί με τον Διάκο στην γέφυρα.

Ο Ομέρ Βρυώνης, Αλβανός πασάς, ήταν στην ουσία ο αρχηγός των τουρκαλβανικών δυνάμεων, ενώ τυπικά ηγείτο ο Κιοσέ Μεχμέτ. Ο Βρυώνης, που θήτευσε στην αυλή του Αλή, όπου γνώρισε τον Ανδρούτσο και τον Διάκο, είχε σε μεγάλη εκτίμηση τον οπλαρχηγό από την Δωρίδα, γι’ αυτό κινήθηκε τάχιστα και στις 23 Απριλίου, προτού οχυρωθούν καλά οι Έλληνες στα ταμπούρια τους, επιτέθηκε με κύριο στόχο την δύναμη του Διάκου. Πρώτα χτυπήθηκε ο Δυοβουνιώτης, όπου μη δυνάμενος να αντισταθεί, υποχώρησε σε πιο οχυρές θέσεις, αλλά πιέστηκε περαιτέρω και εγκατέλειψε την περιοχή, κινούμενος προς την πατρίδα του, τα Δύο Βουνά Φθιώτιδος. Έτσι, το ένα από τα 3 τμήματα των ελληνικών δυνάμεων, εξουδετερώθηκε σχετικά γρήγορα. Οι δυνάμεις του Βρυώνη πλησίασαν προς το χωριό Μουσταφάμπεη (Ηράκλεια Φθιώτιδος) και την

Χαλκομάτα χτυπώντας την δύναμη του Πανουργιά, αλλά και προς την Αλαμάνα, όπου βρισκόταν ο Διάκος. Η δύναμη του Πανουργιά κάμφθηκε και ο ίδιος πληγώθηκε σοβαρά. Τελικώς υποχώρησαν μαχόμενοι. Εκεί, στην Χαλκομάτα βρήκε ηρωικό θάνατο ο επίσκοπος Σαλωνων Ησαΐας και ο αδελφός του Παπαγιάννης. Ήταν μια ηρωική συμβολή της εκκλησίας στον αγώνα της ανεξαρτησίας.

Μετά και την υποχώρηση του Πανουργιά, όλη η τουρκαλβανική δύναμη ενεπλάκη στην μάχη στην Αλαμάνα. Από τους 500 περίπου άνδρες του Διάκου, οι 200 ήταν με τον Καλύβα και τον Μπακογιαννη. Η μάχη συνεχιζόταν σκληρή, αλλά τώρα η θέση των Ελλήνων ήταν τραγική. Τα σώματα των Πανουργιά και Δυοβουνιώτη, δεν υπήρχαν πλέον. Οι εχθροί έπεφταν νεκροί, αλλά συνάμα και πολλοί Έλληνες έπεφταν, ενώ άλλοι είχαν αρχίσει να φεύγουν. Ο Καλύβας και ο Μπακογιάννης κλεισμένοι στο χάνι, δεν μπορούσαν να βοηθήσουν, ενώ ο Διάκος είχε απομείνει μόνο με 48 άνδρες κοντά στην μονή Δαμάστας. Τότε του έφεραν την φοράδα του, παρακαλώντας τον να φύγει. Αυτός απάντησε «ο Διάκος δεν φεύγει, δεν εγκαταλείπει τους συντρόφους του». Ο αδελφός του ο Κωνσταντίνος, ο επονομαζόμενος Μασσαβέτας, σκοτώθηκε και τότε η ήρωας χρησιμοποιώντας ως κάλυψη το σώμα του νεκρού αδερφού του συνέχισε την μάχη. Τα όπλα του αχρηστεύτηκαν από τους πολλούς πυροβολισμούς, ενώ έσπασε και το σπαθί του στην συμπλοκή σώμα με σώμα. Τότε αχρηστεύτηκε και το δεξί του χέρι στην κλείδωση, αλλά εξακολούθησε την μάχη με το αριστερό κρατώντας το σπασμένο σπαθί. Έπεσαν επάνω του οι Αλβανοί και τον συνέλαβαν λαβωμένο. Λέγεται ότι περνώντας μπροστά από το χάνι που ήταν ακόμα οχυρωμένοι ο Καλύβας με τον Μπακογιάννη, φώναξε «Καλύβα, Μπακογιάννη δέκα χιλιάδες με κρατούν!». Στο χάνι είχαν μείνει 4 μόνο γενναίοι άνδρες που όρμησαν διάμεσου των Τούρκων και των Αλβανών και έπεσαν νεκροί.

Στις 24 Απριλίου, ο ήρωας της Αλαμάνας, κουβαλώντας στον τόπο του μαρτυρίου του τον πάσσαλο, όπως έκανε ο Χριστός με τον Σταυρό, οδηγήθηκε στον ατιμωτικό θάνατο. Αναλογιζόμενος τον χαμό του την εποχή της άνοιξης, αυτοσχεδίασε τους εξής στίχους «Για ιδες καιρό που διάλεξε ο Χάρος να με πάρει, τώρα που ανθίζουν τα κλαδιά και βγάζει η γη χορτάρι». Απευθυνόμενος, στους αλβανόφωνους της πόλης που τον συνόδευαν είπε «Δεν βρίσκεται ανάμεσα σας κανένα παλικάρι να με σκοτώσει με πιστολιά και να με γλιτώσει από τους Χαλδούπηδες(Τούρκους);» Δεν βρήκε απόκριση. Η φοβερή θανατική ποινή εκτελέστηκε μια μέρα μετά την μάχη και έτσι τελείωσε ο βίος του ήρωα.Ο Διάκος μεταφέρθηκε στο Ζητούνι (Λαμία). Ο Βρυώνης δεν τον αναγνώρισε αρχικά, όπως ήταν καταματωμένος και χλωμός. Τον ρώτησε «πως σε έπιασαν ζωντανό;» και απάντησε «αν το ήξερα, θα φύλαγα ένα φυσέκι για τον εαυτό μου». Ο Κιοσέ Μεχμέτ των ρώτησε για τον σκοπό που ξεσηκώθηκαν και ο ήρωας αποκρίθηκε ότι

είτε θα απελευθερώνονταν είτε θα πέθαιναν όλοι. Του πρότειναν να του χαρίσουν την ζωή, δίνοντας του αξιώματα, αλλά αυτός απάντησε υπερήφανα και ελληνικά «Πάτε και σεις και η πίστη σας, Μουρτάτες, να χαθείτε. Εγώ Γραικός γεννήθηκα, Γραικός, θε να πεθάνω!». Όταν απειλήθηκε ότι θα θανατωθεί, απάντησε «η Ελλάς έχει πολλούς Διάκους». Ο Βρυώνης, ήθελε να τον σώσει, αλλά με την επέμβαση του Χαλήλμπεη της Λαμίας αποφασίστηκε η παραδειγματική του εκτέλεση με ανασκολοπισμό(παλούκωμα).

Η ηρωική αντίσταση του Διάκου και των ανδρών του λίγες εκατοντάδες μέτρα από τις αρχαίες Θερμοπύλες όπου θυσιάστηκαν ο Λεωνίδας, οι Σπαρτιάτες και οι Θεσπιείς, απέδειξε στους δύσπιστους έναντι των επαναστατημένων Ελλήνων, Ευρωπαίους ότι το έθνος μας έχει συνέχεια και αξίζει την ελευθερία του. Η θυσία του, ο μαρτυρικός του θάνατος, αν και τρομοκράτησε αρχικά τους κάτοικους της ανατολικής Στερεάς, έδωσε νόημα στο σύνθημα της επανάστασης «Ελευθερία ή Θάνατος». Παράλληλα, προβλημάτισε τον Ομερ Βρυώνη για το μέγεθος της αντίστασης που θα έβρισκε κατερχόμενος προς την Πελοπόννησο. Ο σκεπτικός Βρυώνης, καθυστέρησε περίπου 2 εβδομάδες, δίνοντας ζωτικό χρόνο στους επαναστατημένους του Μοριά. Τότε, κατέφθασε και ο Οδυσσέας Ανδρούτσος, ο οποίος στις 8 Μάιου αντιστάθηκε μια ολόκληρη μέρα στο χάνι της Γραβιάς, προκαλώντας και εξευτελίζοντας τις τουρκαλβανικές δυνάμεις και εκδικήθηκε τον Διάκο. Η προέλαση του Βρυώνη στην Πελοπόννησο καθυστέρησε και άλλο (στην ουσία ματαιώθηκε). Έτσι, οι Έλληνες κατάφεραν να νικήσουν στο Βαλτέτσι και στα Δολιανά, σφίγγοντας τον κλοιό γύρω από την Τρίπολη, την οποία άλωσαν τον Σεπτέμβριο. Διάκος και Ανδρούτσος εξασφάλισαν, τις πρώτες αυτές κρίσιμες εβδομάδες πολύτιμο χρόνο για τον Κολοκοτρώνη και τους άλλους οπλαρχηγούς της Πελοποννήσου. Αν οι Τουρκαλβανοι είχαν περάσει ατουφέκιστοι στον Μοριά, πιθανοτα η επανάσταση θα είχε σβήσει αφού επικρατούσε πλήρης αναρχία και ανοργανωσιά στις επαναστατικές δυνάμεις.

Κλείνοντας αυτή την αναφορά μας στον Αθανάσιο Διάκο, ας αναφέρουμε τους στίχους του εθνικού ποιητή Διονυσίου Σολωμού από τον Ύμνον εις την Ελευθεριαν, που μοιάζουν σαν να είναι γραμμένοι για τον ήρωα

Ω τριακόσοι σηκωθήτε
και ξανάρθετε σ΄εμάς
τα παιδιά σας θέλει δείτε
πόσο μοιάζουνε μ΄εσάς.

καθώς και τους στίχους του Κωστή Παλαμά

Στης Αλαμάνας η Κλειώ,

το θρυλικό γεφύρι
την δάφνη την αμάραντη
κατέβηκε να σπείρει.

Και η ελευθερία που τ΄άστρο της
ανέσπερο στην πλάση
τον Λεωνίδα ανάστησε
στο Διάκο τον Θανάση.

Πηγή: kaliterilamia.gr